

Tăgăduințele boierilor *făgăduiți* *răscoalei* Boierii patrioți contestă înscrisul din 15 ianuarie 1821

Gheorghe Gorun*

Abstract: The study aims to clarify a very sensitive issue from what the historians named the relations/ the rapports between Tudor Vladimirescu and the “patriot boyars” during the revolutionary events of 1821. This issue concerns the document of January 15th 1821. The topic is very important because our historiography- mainly that of the post-war period (after 1946)- approached 1821 events, analyzing the document given to Tudor Vladimirescu by the great boyars (former Great Bans of Craiova) Grigore Brâncoveanu, Grigore Ghica and Barbu Văcărescu, before Vladimirescu made the people raise their arms. Actually, after more than 100 years since the events these boyars categorically denied they had ever signed the respective document.

Keywords: Tudor Vladimirescu, the boyars who promised to support the revolution, Albanian mercenaries, Eterists, patriot boyars, Constantin Samurcaș, Macedonski brothers.

Istoriografia noastră, mai ales cea de după 1946, a abordat evenimentele din 1821 introducând în analiză înscrisul dat de marii boieri – foști mari bani ai Craiovei – Grigore Brâncoveanu, Grigore Ghica, Barbu Văcărescu, lui Tudor Vladimirescu în data de 15 ianuarie 1821.

Cercetarea de față își propune să răspundă la întrebările: *Au dat marii boieri, amintiți mai sus, împuternicire lui Tudor să ridice poporul la arme în ianuarie 1821?, Au semnat ei înscrisul din 15 ianuarie 1821?*

Problema colaborării/înțelegerii dintre conducătorul Adunării Norodului și boieri se reazemă pe trei argumente principale: înscrisul din 15 ianuarie 1821, Cartea de Adeverire/de Jurământ dată de boieri în 23 martie 1821 și Jurământul lui Tudor către boieri, precum și pe informațiile lui Ioan Dîrzanu și C. D. Aricescu (acesta din urmă preluându-le de la fiul lui Vasile Moangă).

Documentele pe care le-am cercetat și pe care le-am analizat ne învederează cu certitudine faptul că în *etapa olteană* a revoluției boierii au fost total împotriva lui Tudor Vladimirescu și a acțiunii sale. S-au lăsat bătuți de vânt, fie spre mila turcilor, fie spre mila Rusiei și a Austriei, fie amăgiți de Ipsilanti și de Eterie. Pe Tudor Vladimirescu au încercat doar să și-l subordoneze (cum, de altfel, au încercat și eteriștii!) și, întrucât nu au reușit, au mobilizat toate resursele financiare, militare și politice pentru a-l învinge. Toate acțiunile lor s-au caracterizat prin inconsecvență, lașitate și egoism. Doar în privința lui Tudor Vladimirescu au fost

* Prof. dr., profesor asociat al Universității “Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu, email: gheorghegorun@yahoo.com

consecvenți, iar consecvența a avut o singură direcție, oprirea mișcării revoluționare cu orice preț și prin orice mijloace. Am constatat cu stupefație că documentele politice majore nu au fost semnate de cei care le emiteau. Am descoperit și motivele pentru care au procedat astfel.

Ne amintim că prin documentul din 15 ianuarie 1821 cei trei mari boieri - Brâncoveanu, Ghica, Văcărescu, îi lăsau lui Tudor Vladimirescu sarcina tuturor cheltuielilor pe care le presupunea „ridicarea norodului la arme”, iar ei „vor răspunde”, adică le vor plăti ulterior. Vladimirescu a procedat în conformitate cu promisiunea semnatarilor și, pe lângă resursele lui, a angajat împrumuturi de la diferite persoane cunoscute și/sau de la persoane cu care se aflase în relații de afaceri. Disparația tragică a conducătorului revoluției a generat numeroase pricini în chestiunea acestor prezumtive datorii. Una dintre pricini l-a avut ca reclamant pe sârbul Iacov Nenadovici. Chestiunea este foarte complicată și antrenează spre rezolvare întreaga conducere a țării, până la generalul rus Pavel Kisseleff, guvernatorul și președintele plenipotent al Divanurilor Țării Românești și Moldovei (1829-1834). Nenadovici se adresează autorităților în 1831 (la 10 ani de la revoluție) spre a-și recupera suma împrumutată lui Tudor Vladimirescu, în numele Divanului și al celor trei mari bani care îi încredințaseră misiunea să ridice poporul la arme. Sârbul pretinde că l-a împrumutat pe Vladimirescu cu 500.000 lei. Documentele dosarului, scrise în limba franceză (cu excepția declarației celor trei mari bani) sunt date între aprilie 1830 și mai 1832¹. Noi vom analiza „declarațiile scrise” date de boierii Grigore Ghica, Grigore Brâncoveanu și Barbu Văcărescu, la cererea expresă a consulului rus M. Minciaky „în legătură cu afirmațiile sârbului Iacov Nenadovici că ei ar fi sprijinit răscoala lui Tudor Vladimirescu”. Înainte de a le analiza mai facem precizarea că Nenadovici a fost „căpetenie sârbească, fost îngrijitor al treburilor din lăuntru în Serbia și cavalier” și în jalba pe care o adresează generalului Kisseleff, în februarie 1832, solicită să i se înapoieze cinci documente pe care el le-a depus pentru dovedirea pretențiilor formulate. În jalbă el mai arată că a hotărât să solicite documentele spre a le duce „neamului meu la Sârbia, ca să mă îndreptez și înaintea luminatului domn, că nu mi se află acum bani în naht [bani peșin, bani în numerar – conform D.A.R.], ci în hârtii².

Cei trei boieri formulează un răspuns comun. Din preambul deducem că în prealabil și-au exprimat părerile într-o discuție directă cu Minciaky care le-a prezentat mai multe documente între care și „trei hârtii cu felurite iscălituri”³. Referindu-se la cea mai importantă, aceea din 15 ianuarie 1821, pe care „figurarisesc iscăliturile noastre este cu totul neadevărată și mincinoasă” și completează că, pe lângă răspunsurile orale date anterior la întrebările consulului, formulează și alte observații care să convingă „stăpânirea să cerceteze pricina mai cu adâncime și să dovedească adevărul”. În continuare *boierii patrioți* formulează

¹ *Documente privind Istoria României* (în continuare – D.I.R.). *Documente Interne*, vol. III, Editura Academiei R.P.R., București, 1960 (redactor responsabil – academician Andrei Oțetea), Doc. nr. 151, pp. 381-400

² Ibidem, Doc. nr. 152, Anexa 1, p. 401

³ Ibidem, Doc. nr. 151, Anexa 6, p. 393

șapte argumente spre a dovedi că împuternicirea data lui Tudor la 15 ianuarie este „cu totul neadevărată și falsă!”. În primul rând, boierii susțin că n-au avut nicio legătură cu Tudor Vladimirescu care la 15 ianuarie 1821 era la București „cunoscut și pitit” în casa lui Samurcaș „dă unde s-a împuternicit cu bani și cu arnăuți dă ai eteriștilor” și împreună cu D. Macedonschi și Hagi Prodan „ciraci ai lui Samurcaș [*cirac – om de încredere, protejat, slugă*, conform Gh. Bulgăr, Gh. Constantinescu-Dobridor, *Dicționar de Arhaisme și Regionalisme*, în continuare – D.A.R., vol. I, II, Editura Saeculum-Vizual, București, 2016]” (C. Samurcaș era mort în momentul scrierii declarațiilor) au plecat din București după moartea lui Șuțu. În continuare „cei mai mari boieri ai țării” povestesc despre nenorocirile produse de Tudor și de oamenii săi care „strângând cât de mulți arnăuți au putut [împreună cu Macedonschi și cu Prodan – n.n.] și trimitându-le și alții de la eteriști de aici iarăși pe temeiul făgăduinții răpirii”, adică al libertății la jafuri „s-au înmulțit tâlharii”, care nu aveau nevoie de „nici o cheltuială și nici o simbrie”, fiindcă „simbria era jaful și răpirea” care au cuprins toată țara, iar *tâlharii* au ucis și *oameni însemnați*. În finalul acestui prim argument, boierii susțin că, dacă i-ar fi dat ei un înscris lui Tudor, care era la București, de ce să-l fi dat „ca când ar fi fost în depărtare” și, cu atât mai mult, să-i fi dat „atâta slobozenie ca să poată cheltui sau să arată că au cheltuit oricât va voi”, iar ei să nu poată plăti cu toată averea lor. Dacă ar fi avut de gând să-i dea bani, i-ar fi făcut „o sumă hotărâtă (...) să-i dăm în mână, că nici unul nu eram în lipsă”. Deci Brâncoveanu, Ghica și Văcărescu îl fac pe Tudor Vladimirescu omul lui Samurcaș, eterist, tâlhar, jefuitor, iar ei nu au nicio legătură cu actul din 15 ianuarie 1821⁴.

Al doilea argument se referă la toate acțiunile lor militare împotriva revoltelor din Oltenia, la încercările de a-l opri, la scrisorile către pașalele din vecinătate, neaprobat de către consulul Pini. Toate acestea dovedesc că ei nu au dat „o asemenea carte la mână, numitului” (lui Tudor Vladimirescu). Ei resping, iarăși, categoric că ar fi încuviințat răscoala⁵.

Al treilea argument invocat este că „atâta vreme cât Vladimirescu a fost aici în viață” nu a spus nimănui că „s-a găsit un asemenea sârb, sub numele de Nenadovici care să aibă atâta bogăție încât să-l împrumute cu 500 mii lei”. Totodată, boierii admit că, „și dacă ar fi fost [sârbul – n.n.]”, Vladimirescu nu-l putea încredința pe sârb că boierii vor plăti, fiindcă împrumutătorul nu-i cunoștea nici pe ei, nici iscăliturile lor și nu a prezentat nicio „poliță în formele cerute” spre a putea „zice că are document temeinic spre a-și cere împrumutarea”. Urmează un atac dur la adresa lui Tudor Vladimirescu care „invitând pandurii și arnăuțimea și hrănindu-i cu luarea de bucate dă vite unde găsea, fără nici o plată”, permițându-le să jefuiască, „era văzut și cunoscut în Țara Românească că într-atâta lipsă dă bani se afla încât și prin județe răpea oricâți bani ai vistieriei găsea”. *Argumentarea* boierilor merge până acolo, încât îl învinuiesc pe Tudor Vladimirescu că în lipsă de bani „au cugetat (dar vremea nu le-au îngăduit!) să ridice toate argintăriile

⁴ Ibidem, p. 394

⁵ Ibidem

bisericilor, să le topească și să le facă bani”, numai pentru a se îmbogăți el, „căci trebuință de a cheltui nu avea”, fiindcă pe panduri și pe arnăuți nu-i plătea, iar aceștia își asigurau și hrana, și lefurile „prin sâlnică luare și prin răpire”⁶. Halucinante *argumente*! Parcă citim actele de acuzare ale călăilor eteriști!

Următoarele patru *argumente* sunt mai scurte. Astfel *boierii patrioți* afirmă că atunci când Tudor Vladimirescu a ajuns în București i-a obligat „prin silnicia armelor” pe toți boierii și negustorii aflați în capitală (cei trei tăgăduitori fugiseră, din patriotism!) să se unească cu el și se miră că nu le-a arătat acestora și iscăliturile lor „să arate către obște că nu este singur, ci este în legătură pregătită și cu noi, carea pă mulți ar fi înșelat”. Apoi, marii boieri se întreabă retoric cum de „acest Vladimirescul, în curgerea vremii, ce au fost pă aici dacă era, siguraripsit (*siguriripsire* = *încredințat*, conform D.A.R.) cu iscăliturile noastre”, de ce nu a vorbit cu nimeni și „mai vârtos cu arhieriei și boierii” care erau reținuți la „Belvedere”, „dă vreme ce toate celelalte taine ale lui le-au spus?”⁷. Cu alte cuvinte, Vladimirescu, după susținerile celor trei, s-a spovedit boierilor și arhierilor cu toate câte avea pe suflet, dar nu s-a lăudat și cu iscăliturile *patrioților boieri*, fiindcă nu le avea, altfel erau atât de importante, încât trebuia să le spună în gura mare tuturor. Mai departe, boierii și-l iau părtaș pe fostul scriitor (grămatic) „al Văcărescului, Neculae Kinopsi, care trăiește până acum și este în București” și care știa tot, fiindcă „avea toată canțelaria asupra-i” și care nu numai că nu cunoaște nimic „dă acest înscris cu trei iscălituri”, dar nici măcar „nici pă Vladimirescu nu l-au auzit vorbind vreodată pentru acesta”. Și, mai mult, ar fi spus Kinopsi (după afirmațiile boierilor), și în „dresul (*falsificare, contrafacere* – D.A.R.) lui Teodor”, care se întemeiază pe înscrisul din 15 ianuarie, este mincinos „fiindcă iscălitura sa putea să o facă fieștecine și mai vârtos că el se iscălea numai Teodor iar nu și Vladimirescul”. Boierii cer ca Neculai Kinopsi să fie adus în fața lui Minciaky „să mărturisească adevărul”⁸.

În sfârșit, al șaptelea argument este încoronarea operei de patriotism a veliților boieri: „Putem încredința în cele după urmă că în tot acest înscris este plastografie (*plastografic* = falsificat – D.A.R.), nu numai iscăliturile, ci și chiar slova scriitorului (...) să aseamănă cu slova hatmanului Aleco Vilara”⁹. Pentru a se stabili plastografia, boierii recomandă să fie întrebat „hatmanul să mărturisească dacă au scris vreodată un asemenea înscris ori din a noastră povătuire sau măcar și întru a însuși știință”. Mai adaugă boierii că „Vladimirescul era în corespondență cu pașa Silistrei” și a trimis către pașă și curieri speciali (deputați în text) și dacă ar fi posedat un asemenea înscris, „îl trimitea negreșit”, fiindcă ar fi fost în folosul său să arate că este sprijinit de cei mai importanți boieri. Ideea forte este următoarea: „apoi Poarta cum ar fi putut să orânduiască domn chiar pe unul din cei trei

⁶ Ibidem, pp. 394-395

⁷ Ibidem, p. 395

⁸ Declarația lui Kinopsi se află în D.I.R., vol. III, Doc. nr. 151, Anexa 2, pp. 383-385

⁹ Declarația lui Vilara se află în D.I.R., vol. III, Doc. nr. 151, Anexa 1, pp. 382-383

iscăliți?” (este vorba despre Grigore Ghica devenit în 1822 primul domn pământean după mai bine de 100 de ani¹⁰).

Încheierea declarației este o pledoarie pentru adevăr și pentru dreptate a celor trei boieri și exprimarea dorinței lor de a fi găsit „plastograful și să i să facă cuvenita pedeapsă”, de a se opri judecarea pricinii, precum și de a se distruge „hârtia mincinoasă”. Mai susțin învinuții că o asemenea pricină „aduce bătaie de cap” judecătorilor și „ponos [necaz, supărare, defăimare, calomniere, supărare..., conform D.A.R.] împotriva cinstei și a haracterului nostru, în vreme ce până în vârsta la care ne aflăm, am dat, cu neîncetare, dovezi către stăpânire și către patrie dă a noastră râvnă și credință și niciodată nu s-a întâmplat nici măcar să cugetăm la asemenea netrebnice și defăimătoare dă cinste fapte” care – afirmă patrioții, sunt caracteristice „acelor în toate deznădăjduiți” și nicidecum lor care sunt „oameni care s-au obișnuit într-o petrecere cinstită și respectuită da a lor compatrioți”¹¹.

Am citat în întregime acest fragment al declarației spre a evidenția cât de nobil este caracterul marilor noștri patrioți în vorbe! Atât al celor de atunci, cât și al celor de acum!

Declarațiile celor trei boieri pot, la prima vedere, fi luate în seamă. Analizate cu rigoare, acestea nu rezistă nici din perspectiva logicii formale. A spune că nu au avut nicio legătură cu Tudor Vladimirescu este o minciună sfruntată. Toți erau membri ai Divanului care judecase mai multe pricini în care Tudor Vladimirescu era parte¹². Este greu de crezut că acești boieri nu aveau cunoștința de intențiile lui Tudor Vladimirescu de a-l *aresta* pe Caragea înainte să fugă din țară¹³.

Marii boieri *patrioți* îl *catigorisesc* pe Tudor *om de casă al grecului Samurcaș* și se prefac că nu-și mai aduc aminte că ei s-au aflat în complicități cu C. Samurcaș zeci de ani, că ei l-au numit (în 11 februarie, când l-au împuternicit să potolească răscoala!) *cinstite dumneata vel vornic și dumneata te afli patriot, mai vârtos, cu știință bună în părțile acelu loc, boier cu bun ipolipsis* (considerație, vază, trecere), *iubit de toți boierii, negustorii și locuitorii etc.*

Mai mult, respectivii se fac că uită că ei l-au trimis pe Samurcaș cu depline puteri să îl potolească pe acela pe care, susțin respectivii, îl trimisese tocmai grecul să oprească rebeliunea. Uită și că i-au dat lui Samurcaș din visteria țării câți bani a cerut acesta pentru a înfrânge răscoala (spre liniștea lor, de buni patrioți, Samurcaș trecuse în lumea de dincolo și nu mai putea depune mărturie...).

Afirmația că Tudor *a plecat cu bani de la Samurcaș și cu arnăuți ai eteriștilor* este, de asemenea, mincinoasă.

¹⁰ D.I.R., vol. III, Doc. nr. 151, Anexa 6, p. 395

¹¹ Ibidem, pp. 395-396

¹² A se vedea C. D. Aricescu, *Istoria revoluțiunii române de la 1821*, Editura Typographiei Române G. Chițu și I. Theodorian, Craiova, 1874, p. 35 și notele 3 și 4; p. 36 și notele 1 și 2

¹³ I. P. Liprandi, *Căpitanul Iordache Olimpiu. Acțiunea eteriștilor în principate în anul 1821*, în D.I.R., vol. V, *Izvoare Narrative*, Editura Academiei R.P.R., 1962 (redactor responsabil – Andrei Oțetea), p. 417

Toți șefii arnăuților erau, într-adevăr, eteriști sau afiliați Eteriei. Dar șeful suprem al tuturor cetelor de arnăuți din Țara Românească era Grigore Brâncoveanu, mare spătar în funcție, în ianuarie 1821.

Consemnăm ce spune unul dintre cel mai bine informați oameni despre evenimentele din 1821. După ce îl prezintă în culori diverse pe Tudor Vladimirescu, I. P. Liprandi (colonel rus, șeful spionajului militar rus în Principate și în zona Balcanică) notează că boierii l-au ales pe Tudor Vladimirescu să pornească răscoala¹⁴ și că slugerul s-a întâlnit în mai multe rânduri cu cei trei mari boieri și „după mai multe consfătuiri scurte, Tudor a consimțit, dar numai cu condiția să-i dea un act scris, prin care să fie împuternicit să provoace răscoala, deoarece el nu voia să acționeze altfel, decât numai în numele poporului și al boierilor care se îngrijesc de binele acestui popor”.

Liprandi scrie că la început boierii au șovăit, dar, în cele din urmă, i-au dat acest act „iscălit de ei, dar cu condiția ca el să nu-l dea publicității înainte de vreme și să nu-l facă cunoscut decât dacă va fi neapărat nevoie”. Boierii i-au promis că-i vor trimite un alt act iscălit de ei toți, iar Tudor urma să le trimită „o declarație în scris cum că este gata să provoace răscoala”¹⁵.

Despre cei 27 de arnăuți, Liprandi scrie că „Brâncoveanu, fiind atunci spătar, i-a dat 27 de arnăuți aleși” și că unii dintre aceștia, aflați în regimentul său în războiul din 1828-1829, i-au declarat că „Brâncoveanu le-a dat personal instrucțiuni și le-a poruncit să plece noaptea afară din oraș și să se alăture lui Tudor”. Brâncoveanu a motivat acțiunea astfel: „i-a dat arnăuții lui Tudor pentru a restabili ordinea în plaiul său”. Brâncoveanu „i-a pus să jure că vor îndeplini orbește totul ce le va porunci Tudor”¹⁶.

Onorabilii boieri ne lasă să înțelegem că nu ar fi fost nevoie de bani pentru plata mulțimii de arnăuți, fiindcă *simbria acestora era jaful și răpirea!* Mai susțin că *nu era nevoie de înscris, fiindcă Tudor nu era în depărtare, ci acolo, la București.*

Cu privire la bani, boierii susțin că, dacă ar fi fost să-i dea bani, i-ar fi dat *în mână, că nici unul nu eram în lipsă, nicidecum să-i fi dat slobozenie să cheltuie sau să arate că a cheltuit* fără noimă.

Evident, boierii se contrazic, fiindcă, inițial, declaraseră că Tudor *s-a împuternicit cu bani de la Samurcaș*. Și Liprandi îi contrazice, susținând că boierii nu i-au dat bani peșin, fiindcă se temea „ca nu cumva el să se lepede de această acțiune și să-și păstreze banii, pe care ei nu ar fi îndrăznit niciodată să-i ceară înapoi, temându-se să nu le divulge împuternicirea pe care i-au dat-o”¹⁷. Liprandi îi pune pe boieri în antiteză cu Tudor despre care afirmă că era „atunci încă un

¹⁴ Idem, *Răscoala pandurilor sub conducerea lui Tudor Vladimirescu în anul 1821 și începutul acțiunii eteriștilor în principatele dunărene sub conducerea prințului Alexandru Ipsilanti, precum și sfârșitul lamentabil al ambelor acestor mișcări în același an*, D.I.R., vol. V, *Izvoare Narrative*, Editura Academiei R.P.R., 1962 (redactor responsabil – Andrei Oțetea), p. 267

¹⁵ Ibidem, p. 268

¹⁶ Ibidem și nota 1

¹⁷ Ibidem, p. 269

adevărat patriot (...) și se baza ferm pe participarea boierilor menționați, iar gândul lăcomiei, atât de firesc pentru aceștia, era departe de simțămintele sale”¹⁸.

În cel de-al doilea argument, boierii insinuează că încercările lor de a-l opri pe Tudor au fost zădărnice de consulul rus Pini care nu a fost de acord cu trimiterea arzului lor către Poarta Otomană. Foarte ciudat este că arzul respectiv (din 30 ianuarie 1821) nu este semnat de către boieri. Ei semnează, în schimb, documentele de aprobare a cheltuielilor de drum pentru „călărașii care vor pleca la Constantinopol cu vestea apostasiei slugerului Theodor”¹⁹.

Deosebit de interesant este faptul că boierii din căimăcamia recunoscută de Pini la 19 ianuarie 1821- cu excepția mitropolitului și a lui Grigore Filipescu – nu figurează nici ca semnatori ai scrisorii din 4 februarie 1821 către eteristul Pini prin care îi cer încuviințarea să solicite intervenția militară a Turciei.

Bolnavi de transparență..., cei trei vajnici patrioți se apără aducând un argument pe care îl socotesc imbatabil, acela că, dacă ar fi avut înscrisul lor, Tudor Vladimirescu s-ar fi lăudat cu el pretutindeni! Și la pașalele de la Dunăre, și la Înalta Poartă, și la boierii despre care afirmă că Tudor i-a reținut la Belvedere.

Contraargumentul nostru este că Tudor a respectat promisiunea făcută acelor boieri de a nu trăncăni peste tot că îi are aliați pe cei mai de preț oameni ai țării. După Liprandi, boierii i-au dat înscrisul cu condiția ca el să nu-l dea publicității înainte de vreme..., iar Tudor a considerat că trebuie să respecte această condiție.

Despre jafurile și tâlhăriile pe care boierii le pun în seama lui Tudor nu mai vorbim... Afirmățiile sunt contrazise de aproape toate sursele istorice.

Cât privește slova (aici cu sensul de *scrisul cuiva, după care poate fi identificat*, conform D.A.R.), putem găsi multe argumente să-i contrazicem pe boieri, inclusiv cel invocat de ei în apărare și anume acela că documentul putea fi scris de oricine, după dictarea lor sau a unuia dintre ei. Este posibil ca textul împuternicirii lui Tudor Vladimirescu să fi fost scris sau dictat de către Barbu Văcărescu. Susținem această ipoteză, având în vedere prezența sintagmei *această delicată pornire* atât în înscrisul din 15 ianuarie, cât și în scrisoarea marelui vornic amintit către Dimitrie Macedonschi, din **2 februarie 1821**²⁰ (Văcărescu îi scrie lui Macedonschi să nu renunțe la *această delicată pornire* și îi promite 250000 de lei din casa lui, după cum îi promisese lui Tudor Vladimirescu).

Referindu-ne la Dimitrie Macedonschi, mai constatăm că, în declarația marilor boieri pe care o analizăm, acesta este numit *cirac al lui Samurcaș*, iar în împuternicirea dată de cei trei boieri în 16 ianuarie 1821 sârbul Macedonschi este *apreciat pentru slujbele aduse aceste provincii în timpul stăpânirii rusești, iar pentru slujbele pe care urmează să le aducă norodului în 1821 urma să fie răsplătit pentru toată viața, el și urmașii lui*²¹.

¹⁸ Ibidem

¹⁹ D.I.R., vol. I, Editura Academiei R.P.R., 1959, Doc. nr. 115, p. 216

²⁰ A se vedea D.I.R., vol. I, Doc. nr. 103, p. 196, Doc. nr. 120, p. 223

²¹ A se vedea D.I.R., vol. III, Doc. nr. 151, Anexa 6, p. 394 și D.I.R., vol. I, Doc. nr. 104, p. 197

O dovadă, credem, importantă care îi contrazice pe boierii tăgăduitori este Scrisoarea unor boieri (33 de boieri tineri, după raportul consular austriac din 1 februarie 1821) către consulul rus Pini, datată 18 ianuarie 1821²².

Fiind la curent cu cele ce se petreceau la București, la începutul anului 1821, și cum secretele erau secrete doar dacă le știa o singură persoană (cum, de altfel, se întâmplă și acum!), respectivii boieri – semnatari ai scrisorii – devin foarte neliniștiți de mișcările politice din Capitală. Ei îi scriu lui Pini că este posibil să se producă „vreo izbucnire neașteptată a unor neajunsuri” și să sunt „oameni care au drept scop să turbure spiritele” pentru „foloasele lor personale, opuse cu totul interesului obștesc”. Evident și acești boieri înțeleg prin *interes obștesc* (tot) propriile lor interese, legate – cum reiese din text – de consulul rus și de Imperiul Romanovilor.

Semnatarii se vitejesc și afirmă: „declarăm solemn că nici nu vom ceda, nici nu suntem de acord cu nimic din ce aceștia pot pune la cale și pot semna”. Cine ar putea fi cei care sunt suspectați de cei 33 de juni boieri că pun ceva la cale, ce ar putea pune la cale și ce ar putea semna?...

Cu siguranță, sunt unii boieri care au alte interese decât ei și, în momentul acela, au puterea și mijloacele să pună ceva la cale. Ei nu pot fi decât cei din Comitet (Comitetul de Oblăduire), adică Brâncoveanu, Ghica, Văcărescu, Crețulescu, cărora alți boieri (16 la număr) le cer, în aceeași dată (18 ianuarie 1821), să preia conducerea țării, după moartea domnitorului²³.

Cei învinuiți de semnatarii scrisorii către Pini ar putea pune la cale o acțiune pentru schimbarea regimului politic, ceea ce îi îngrijorează pe junii boieri. De semnat, nu puteau semna decât aceiași trei mari boieri ai țării (de altfel, Brâncoveanu, Ghica, Văcărescu și semnaseră cu trei zile înainte împuternicirea dată lui Tudor Vladimirescu pentru ridicarea norodului la arme).

Autorii scrisorii se tem că le-ar putea apărea numele pe anumite documente și, spre a se pune la adăpost, îi trimit protectorului Pini semnăturile lor olografe, cu rugămintea ca acesta să le arate la nevoie pentru dezvinovățirea lor.

Scrisoarea – în limba greacă - se află la Arhivele Naționale ale României. Pentru a afla cine sunt autorii scrisorii, am solicitat arhivelor centrale o copie după fila cu numele respective, dar, din păcate, nu am primit niciun răspuns până acum.

Așa cum am arătat în cuprinsul capitolului de față, Pini a recunoscut Comitetul de Oblăduire în data de 19 ianuarie 1821. Foarte multe surse susțin că eteristul a avut un cuvânt important în numirea membrilor Comitetului.

Și alte fapte și informații îi contrazic pe boierii care resping categoric înțelegerea lor cu Tudor Vladimirescu.

Chiar în Proclamația de la Padeș, Tudor Vladimirescu se referă la *boierii care sunt făgăduiți obștescului folos*: „(...) și averile cele rău agonisite ale tiranilor boieri să se jertfească: însă al cărora nu vor urma nouă – precum sunt făgăduiți –

²² A se vedea D.I.R., vol. I, Doc. nr. 106, pp. 200-202; D.I.R., vol. I, p. 202, nota 1 (aici se consemnează că memoriul i-a fost adresat lui Pini înainte de moartea domnitorului Al. Șuțu)

²³ A se vedea D.I.R., vol. I, Doc. nr. 105, pp. 198-199

numai al acelora să se ia pentru folosul de obște”²⁴. Este cât se poate de lipede că Tudor Vladimirescu le cere răzvrătiților să cruțe averile celor cu care el este înțeles, chiar dacă nu sunt cinstit agonisite. În varianta publicată de V. A. Urechia textul la care ne referim are următoarea formulare: „(...) nimenea nu va avea slobozenie (...) să ia din casa unui negustor (...) sau vreunui boier măcar, ori-cât de rău ar fi adunate stările acestora; ci numai a acelora ce nu se vor ridica dimpreună cu noi se vor lua în obșteasca folosință”²⁵. Și în varianta publicată de C. D. Aricescu, preluată după I. Dîrzanu, regăsim o formulare asemănătoare, dar mult mai clară: „(...) decât numai binele și averile celor rău agonisite ale tiranilor boieri să se jertfească; însă ale căroră nu vor urma nouă, precum suntem făgăduiți, numai ale acelora să se ia pentru folosul de obște”²⁶.

Asemenea formulări nu-și au altă îndreptățire afară de aceea a înțelegerii dintre Tudor Vladimirescu și boierii care l-au ales să ridice poporul la arme.

În scrisoarea-amenințare către ispravnicul de Mehedinți, Constantin Ralet, Tudor scrie: „Nu da pricină legăturilor celor sfinte (...) și, mai mult, nu da pricină vecinătății (măcar că le este știință celor mari trebuința cea de obște folositoare)”²⁷.

Considerăm că împotriva tăgăduinței boierilor pledează și prezentarea pe care ei o fac evenimentelor la cererea agențiilor diplomatice austriacă și rusă. Ocârmuitorii scriu celor două agenții (textele sunt identice) că de la București până la Tg-Jiu Tudor și ceata de arnăuți care îl însoțea „n-au supărat pe nimeni, nici n-au păgubit”, iar la Tg-Jiu l-au ridicat pe ispravnicul Constantin Otetelișanu și, la cererea acestuia de a-i „arăta poruncile”, Tudor a răspuns că le va arăta la Brădiceni, în prezența ambilor ispravnici²⁸.

Despre acest dialog dintre Tudor Vladimirescu și Constantin Otetelișanu scrie și I. Dîrzanu²⁹.

C. D. Aricescu consemnează, la rândul său, acest fapt, dar îl completează cu altele interesante. El scrie că între Tudor și prietenul său Vasile Moangă a avut loc un dialog între patru ochi, în timpul căruia Tudor l-a „încredințat pe amicul său că răscularea poporului se face cu consimțământul boierilor patrioți”, iar Moangă i-ar fi spus: „fapta dumitale este cutezătoare și nu vei scăpa cu viață din această răscoală”. În spiritul romantic al vremii, Tudor i-ar fi răspuns amicului său care a refuzat să-l însoțească la Tismana: „știu bine, prietene, dar din ceasul când m-am născut m-am îmbrăcat în *cămașa morții*”³⁰. Această sintagmă - *cămașa morții* – care a făcut carieră în istoriografia noastră și pe care o preluăm și noi uneori este, cu siguranță, o născocire a celor care au vrut să se arate peste zeci de ani a fi fost

²⁴ D.I.R., vol. I, Doc. nr. 110, p. 208

²⁵ V. A. Urechia, *Istoria Românilor. Revoluțiunea lui Tudor Vladimirescu (După documente noi)*, 1821-1822, Tomul XIII, Tipografia și fonderia de litere Thoma Basilescu, 1901, p. 22

²⁶ C. D. Aricescu, op. cit., p. 28; I. Dîrzanu, *Revoluția de la 1821*, în D.I.R., vol. V, p. 22

²⁷ D.I.R., vol. I, Doc. nr. 112, p. 212; V. A. Urechia, op. cit., p. 25; I. Dîrzanu, loc. cit., p. 25; C. D. Aricescu, op. cit., *Acte justificative...*, p. 48

²⁸ V. A. Urechia, op. cit., pp. 23, 29

²⁹ I. Dîrzanu, op. cit., p. 21

³⁰ C. D. Aricescu, op. cit., p. 92 - Aricescu îi citează pe Scarlat Rosetti (ce fusese strâns legat cu V. Moangă) și pe N. Popescu din Mușetești

intimi ai eroului de la 1821. De fapt, nu este singura. Cioranu, Chiriac Popescu, Căcalețeanu, Ilarion și alții au inventat tot felul de ziceri și de discursuri pe care ei i le-au atribuit lui Tudor Vladimirescu.

Aricescu ne mai dezvăluie câteva întâmplări care au mai avut loc la Târgu-Jiu. Astfel, a doua zi, scrie istoricul, „boierii se adună la Vasile Moangă pentru a-l ispiti”, dar nu au aflat nimic. Cu toate acestea, ispravnicul Iorgu Văcărescu a trimis curier la București cu „o epistolă despre arestarea Otetelișanului”. După ce Proclamația de la Padeș a ajuns la Tg-Jiu, Moangă „se vede dezlegat de jurământul ce făcuse lui Tudor de a ține secret planul său, pe care îl și dete atunci pe față”. Planul secret pe care l-a dat Moangă pe față se referă la faptul că moartea domnitorului „s-a ținut secretă de boieri până ce Tudor adună cetele de panduri”, că „nici Tudor nu știe ce rezultat va avea răscoala până la sfârșit” și, cel mai important, „că Tudor este însărcinat de cei mai de frunte boieri ai țării ca să facă acea mișcare în numele său pentru a scăpa țara de domnii greci”³¹. Deducem din această relatare că Moangă nu le-a spus boierilor adunați la el acasă că Tudor i-a arătat un înscris din partea celor trei mari boieri cu semnăturile acestora. Noi credem că Tudor nici nu-i putea arăta înscrisul – dacă îl avea – de vreme ce Moangă nu a vrut să îl urmeze. Nu credem nici că Tudor i-a vorbit lui Moangă despre planul său.

În această delicată controversă – cea a înscrisului din ianuarie 1821, a poruncilor și a sfaturilor pe care Tudor Vladimirescu urma să le primească de la boierii făgăduiți – un rol foarte important au avut frații Dimitrie și Pavel Macedonschi. Cei doi se bucurau de o încredere deosebită din partea boierilor Țării Românești. În rândurile următoare încercăm o succintă sinteză.

Pavel Macedonschi a fost ales de boieri să poarte tratative cu Tudor Vladimirescu după ce aceștia au constatat că ridicarea slugerului le-a scăpat de sub control. P. Macedonschi declară, la câțiva ani după revoluție, că a fost „chemat la 3 februarie în casa marelui ban Brâncoveanu unde erau adunați toți boierii de rangul întâi, mitropolitul și episcopii”. Boierii i-au propus să îl „folosească în chestiunea răscoalei” și i-au promis să „îl răsplătească pentru ostenele și pagubele” pe care le-ar suporta.

Macedonschi s-a arătat a fi de acord, dar, fiind sudit rus, a obiectat că are nevoie de acordul consulului Pini. Boierii prezenți l-au desemnat pe Grigore Ghica să-l însoțească la consulat. Pini și-a dat acceptul, spunându-i că trebuie să se „supună voinței autorităților”³².

Misiunea lui Pavel Macedonschi în Oltenia este consemnată și într-o notă informativă trimisă autorităților ruse la 23 februarie 1821, doar că autorul notei (probabil nu tocmai bine informat) îl amintește pe C. Samurcaș ca fiind persoana care poartă tratative cu Tudor. Nota cuprinde totuși o informație prețioasă: i se promite lui Tudor Vladimirescu „în numele tuturor boierilor și al cârmuirii că este

³¹ C. D. Aricescu, op. cit., p. 93

³² *Declarațiile fraților Macedonschi*, în D.I.R., vol. V, p. 523 (Pavel Macedonschi)

iertat cu desăvârșire pentru greșeala sa”, dacă se deplasează la Craiova, spre a-i prezenta lui Samurcaș revedicările norodului³³.

Întrebarea care se ivește din această informație nu poate fi decât următoarea – care a fost greșeala lui Tudor Vladimirescu? După părerea noastră, boierii considerau că Vladimirescu a greșit ridicându-se împotriva clasei politice indigene, iar el nu primise din partea boierilor o asemenea povață.

Din declarația lui Pavel Macedonschi reținem că el a ajuns în Oltenia în data de 6 februarie și l-a găsit pe Tudor Vladimirescu la mănăstirea Motru. De la Macedonschi aflăm că i-a transmis lui Tudor mesajul boierilor: „să înceteze acțiunea și să declare ce dorește” și că răspunsul lui Tudor a fost: „că se supune voinței autorităților și nu se va mișca niciun pas din locul în care l-am găsit, cu condiția ca toate partidele dumnealor boierilor” să se înțeleagă; să nu mai „cheltuiască în zadar banii vistieriei spre a strânge arnăuți și alte lucruri fără folos, ci să întrebuințeze acești bani pentru dezrădăcinarea cauzelor răzvrătirii”³⁴.

Coroborând spusele lui Pavel Macedonschi cu alte informații și cu alte documente, ajungem la concluzia că Macedonschi a purtat discuții cu Tudor Vladimirescu atât în numele boierilor din ocârmuire, cât și în numele lui Constantin Samurcaș³⁵. Solul boierilor a fost în tabăra lui Tudor de la mănăstirea Motru cel puțin în patru rânduri³⁶. Tudor Vladimirescu le-a trimis adversarilor săi și textul principalului program al revoluției - Cererile norodului românesc³⁷. În timpul acestor tratative boierii semnează o *carte deschisă* pentru iertarea lui Tudor Vladimirescu³⁸.

Pavel Macedonschi concluzionează: „Potrivit înțelegerii noastre, d. Vladimirescu a stat în mănăstirea Motru și în satul Țânțăreni până aproape de jumătatea lunii martie [în realitate, Tudor a rămas la Țânțăreni până în 28 februarie – n.n.]. În tot răstimpul acesta, între el și boieri a avut loc prin mijlocirea mea un schimb neîntrerupt de scrisori și tratative orale, dar în zadar, deoarece domnii boieri treceu zilnic dintr-un partid în altul și nu au putut să se unească și să fie toți într-un singur partid”³⁹.

Celălalt Macedonschi, Dimitrie, desemnat de boieri să îl însoțească pe Tudor Vladimirescu în Oltenia⁴⁰, a declarat că după ce au trecut Oltul a aflat de la Tudor că „glasul poporului îl cheamă anume pe el spre a-i fi conducător în lupta pentru câștigarea drepturilor lui” și l-a amenințat că, dacă nu este de acord cu proiectul său, riscă să-și piardă viața atât el, cât și „tot neamul” său. În același context, D. Macedonschi a declarat că Tudor i-a spus „și că el este împuternicit în

³³ D.I.R., vol. I, Doc. nr. 182, p. 300

³⁴ P. Macedonschi, *Declarație...*, loc. cit., pp. 523-524

³⁵ I. Dirzeanu, loc. cit., pp. 44,45; I. P. Liprandi, loc. cit., pp. 274-275

³⁶ D.I.R., vol. V, p. 274, nota 1

³⁷ D.I.R., vol. I, Doc. 163, p. 268, Doc. nr. 166, pp. 272-274

³⁸ I. Dirzeanu, loc. cit., p. 56; D.I.R., vol. I, Doc. nr. 152 – Anexa, p. 260

³⁹ P. Macedonschi, *Declarație...*, loc. cit., p. 524

⁴⁰ A se vedea D.I.R., vol. I, Doc. nr. 104, p. 197

acest scop de către boieri”. El afirmă că „după care împuternicire se anexează la aceasta [la declarație – n.n.] o copie în traducere”⁴¹.

Macedonschi își amintește că în 1820 Barbu Văcărescu îi propusese lui o asemenea acțiune⁴². Deși declarație sârbo-macedoneanului este lipsită pe alocuri de coerență, regăsim în ea și alte câteva idei care trebuie luate în seamă, evident, cu anumite rezerve. El afirmă că, după ce s-au încheiat ciocnirile militare între forțele boierești și cele ale lui Tudor Vladimirescu, i-a spus conducătorului Adunării norodului că el „poate de acum înainte să continue și fără mine și să acționeze după instrucțiunile date de boierii care l-au împuternicit în acest scop, iar eu mă voi duce acasă”⁴³.

Spre a-l convinge să rămână alături de el, Tudor a scos din pachetul primit de el de la București două scrisori, ambele semnate de Barbu Văcărescu. Despre una Macedonschi spune că anexează la declarație o copie, iar despre a doua afirmă că marele boier cerea asasinarea lui C. Samurçaș „ca om potrivnic acestei cauze”⁴⁴.

Din textul încâlcit al acestei părți a declarației desprindem următoarele: pachetul i-a fost adus lui Tudor de Pavel Macedonschi; în pachet se aflau două scrisori; conținutul unei îl prezintă explicit, iar despre cealaltă spune că „se anexează alăturat o copie”; D. Macedonschi vorbește despre o copie după împuternicirea dată de boieri lui Tudor Vladimirescu la plecarea din București și despre o copie a unei scrisori primite de Tudor în tabăra de la mănăstirea Motru, scrisoare despre al cărei conținut nu amintește nimic. Suntem tentați să credem că este vorba de două înscrisuri cu conținut identic: cel dat de boieri lui Tudor Vladimirescu în 15 ianuarie 1821 (pe care Tudor i l-a arătat lui Macedonschi după ce au trecut în Oltenia) și noul înscris (despre care aminteam, citându-l pe Liprandi), pe care boierii se obligau să îl trimită lui Tudor în schimbul obținerii de la el a unei declarații scrise că este gata să provoace răscoala. Constatăm că D. Macedonschi nu amintește în declarația lui de înscrisul primit de el în 16 ianuarie 1821 de la aceiași boieri...

Analizând și comparând cele două copii anexate de D. Macedonschi, observăm că nu este vorba nici de înscrisul dat de boieri lui Tudor Vladimirescu, nici de cel trimis în pachet, nici de înscrisul pe care Macedonschi l-a primit de la boieri spre a-l însoți și sprijini pe Tudor să ridice poporul la arme.

D. Macedonschi anexează la declarație două preținse copii a două preținse documente. Copia despre care pretinde că este a împuternicirii date de boieri lui Vladimirescu este o reproducere – dar total diferită – a unor prevederi din înscrisul dat de boieri lui Tudor Vladimirescu și din înscrisul pe care el l-a primit de la aceiași boieri⁴⁵. A doua copie este o variantă modificată a scrisorii lui Barbu

⁴¹ D. Macedonschi, *Declarație...*, loc. cit., p. 520

⁴² Ibidem, p. 519

⁴³ Ibidem, p. 520

⁴⁴ Ibidem, p. 521

⁴⁵ A se vedea D.I.R., vol. V, p. 525; D.I.R., vol. I, Doc. nr. 103, p. 196, Doc. nr. 104, p. 197

Văcărescu adresată lui Macedonschi, prin care marele boier îl amenință să nu renunțe la misiunea încredințată, promițându-i o recompensă de 250.000 de lei⁴⁶.

În prima copie, Macedonschi preia câte ceva – ce îi convine – din fiecare dintre cele două documente. Din documentul dat lui de către boieri preia angajamentul acestora de a-l răsplăti pentru serviciile aduse, iar din documentul dat de boieri lui Tudor Vladimirescu preia promisiunile boierilor de a deconta cheltuielile făcute de comandantul pandurilor pentru asigurarea succesului acțiunii⁴⁷. Facem precizarea că în copia lui Macedonschi obligația asumată de boieri (față de Tudor) este foarte clar exprimată: „noi ne obligăm a le plăti”, față de formularea din înscrisul dat lui Tudor Vladimirescu: „economisind dumneata cheltuiala la trebuința acestei porniri; precum am și făgăduit și noi vom răspunde”⁴⁸.

Am putea oare accepta că varianta anexată de D. Macedonschi la declarația pe care am analizat-o să fie o copie a celei de-a doua împuterniciri date de boieri – aceea pe care, probabil, i-a adus-o Pavel Macedonschi lui Tudor la Motru? Să fi formulat boierii această a doua împuternicire atât pentru Vladimirescu, cât și pentru D. Macedonschi? Foarte greu, aproape imposibil de răspuns! Dar ipoteza ni se pare foarte plauzibilă și credem că nu trebuie respinsă ab intio.

A doua copie se deosebește și ea de varianta publicată în colecția de documente a Academiei R.P.R., dar conținutul nu este semnificativ diferit, referindu-se la recompensa pe care Barbu Văcărescu i-o promisese lui D. Macedonschi⁴⁹. Această recompensă poate avea legătură cu solicitarea marelui boier de „a ridica viața caimacamului Samurcaș, ca om potrivit acestei cauze cu atât mai mult că și fratele său din Constantinopole vine caimacam la Craiova”⁵⁰.

Revenim la *dosarul Nenadovici*. Al. Vilara și Nicolae Chinopsi neagă că ar avea cunoștință de înscrisul din 15 ian. 1821, iar Chinopsi afirmă sub jurământ, aflat pe patul de moarte, că Tudor nu i-a vorbit niciodată despre existența aceluia înscris, „deși nu avea niciun secret față de mine și aveam în mână toate hârtiile și corespondențele lui”... și că Tudor nu s-a împrumutat „decât de la câteva persoane (...)”, între care nu figurează sârbul Nenadovici. Chinopsi mai declară că toate actele și toți banii i-au fost luați de Iordache și de Prodan, care „au procedat la fel cu Tudor căruia i-au luat puținii bani pe care îi avea asupra sa, precum și piesele despre care este vorba [cartea de jurământ a boierilor din 21 martie și obligația de plată dată de boieri lui Tudor în 14 mai 1821 – n.n.], ce se aflau într-un sac de care Vladimirescu nu se lipsea niciodată”⁵¹.

Alte documente ne conduc la concluzia că *afacerea Nenadovici* a fost orchestrată de către frații Macedonschi⁵², iar înscrisurile folosite de Nenadovici

⁴⁶ A se vedea D.I.R., vol. V, p. 526 ; D.I.R., vol. I, Doc. nr. 120, p. 223

⁴⁷ A se vedea D.I.R., vol. I, Doc. nr. 104, p. 197 și Doc. nr. 103, p. 196

⁴⁸ D.I.R., vol. V, p. 525; D.I.R., vol. I, Doc. nr. 103, p. 196

⁴⁹ A se vedea D.I.R., vol. V, p. 526; D.I.R., vol. I, Doc. nr. 120, p. 223

⁵⁰ D.I.R., vol. V, p. 521

⁵¹ D.I.R., vol. III, Doc. nr. 151, Anexa 1, pp. 382-383, Anexa 2, pp. 383-385; trad. din lb. fr.

⁵² Ibidem, Doc. nr. 126, pp. 331-332, Doc. nr. 148, pp. 376, 377

sunt identice cu cele anexate de frații Macedonschi declarațiilor amintite mai sus. Este total surprinzător că cei trei boieri, care aveau cunoștință de jalbele lui Nenadovici (din 30 oct. 1823), nu îi învinuiesc pe cei doi frați Macedonschi de contrafacerea înscrisului. Preocuparea lor este să dovedească că nu au avut nicio implicare în pornirea revoluției, ceea ce este de necrezut, chiar și la 200 de ani de la acel moment.

În 3 mai 1828 (la mai bine de trei săptămâni de la începutul războiului ruso-turc, urmată de ocuparea teritoriilor Țărilor Române de armatele ruse și de plecarea de la tron a domnitorului Grigore Ghica), Dimitrie și Pavel Macedonschi se adresează (de la Chișinău) domnitorului tocmai retras din scaunul domnesc cu o jalbă în care îi critică dur pe boierii care s-au folosit de ei și care și-au uitat promisiunile pe care le făcuseră. Socotim că este de interes pentru lămurirea controversei cu privire la implicarea celor trei boieri în declanșarea revoluției să analizăm pe scurt afirmațiile fraților Macedonschi.

Adresându-se cu formula „Luminăția Voastră, milostive domn!”, cei doi prezintă pe scurt atitudinile antifanariote ale boierilor care „pentru a-și atinge țelul ca Țara Românească să fie pusă sub cârmuirea lor personală, hrăpăreață și egoistă, ei s-au dedat la o viclenie ca aceasta: mai întâi au dat jurământ de credință către Eteria grecească; apoi au jurat față de un sluger pe care ei l-au ales în 1821 și l-au imputernicit în scris, făgăduindu-i că-l vor ajuta întru totul și că pentru toate vor lua asupra-le răspunderea, ca să înarmeze norodul românesc și, potrivit îndrumările ce i le-au dat ei, el să acționeze cu armele cerând drepturi pentru norod (...)”⁵³.

Dimitrie și Pavel Macedonschi susțin că boierii i-au folosit și pe ei „cu sila în ajutorarea lui Vladimirescu”, dându-le însărcinări „nemijlocit, cum se dovedește și din copiile alăturate aici în traducere (...)”. În continuare, cei doi frați arată că, după ce Tudor Vladimirescu a fost ucis, ei (aflați în Austria) i-au convins „pe acei boieri că atât hârtiile lui Vladimirescu, cât și hârtiile noastre, pe care ei ni le dăduseră cu semnăturile lor s-au prăpădit”, dar boierii „s-au străduit să ia de la noi hârtiile acelea cu ajutorul autorităților austriece”⁵⁴.

A urmat, susțin D. și P. Macedonschi, un al treilea jurământ al boierilor față de turci „cum că nicidecum nu ar fi cunoscut și nu ar fi fost amestecați în complotul Eteriei sau al lui Vladimirescu” și pentru a convinge Poarta Otomană „l-au dat ca ostatec pe fiul lui Grigore Ghica pe care ea [Poarta Otomană – n.n.] l-a numit domn [pe Grigore Ghica, tatăl – n.n.] în Țara Românească”⁵⁵.

În 1822 – continuă reclamanții – autoritățile basarabene le-au ridicat respectivele documente și le-au trimis la Ministerul Treburilor din Afară. După ce boierii au aflat că documentele există, „temându-se să nu iasă la iveală hârtiile cu semnăturile lor (...), viclenia lor și tripla călcare a jurămintelor” – situație care le-ar fi adus pierzania – au încercat, în anul 1823, prin diverși prieteni, să „scoată de la noi hârtiile în schimbul unor mari sume de bani”⁵⁶.

⁵³ Ibidem, Doc. nr. 148, p. 376

⁵⁴ Ibidem

⁵⁵ Ibidem, p. 377

⁵⁶ Ibidem

Din expunerea situației reiese că nu au putut obține acele sume, întrucât documentele se găseau la minister, iar cererile lor repetate (spre a le recupera) au fost respinse și, în cele din urmă, li s-a interzis să mai insiste până la momentul mai potrivit.

În final, autorii epistolei către (fostul) domnitor îi critică foarte dur pe boierii fără cuvânt care „și-au atins țelurile lor de a avea cârmuirea principatelor românești și s-au îmbogățit” și pentru care nu mai contau cei care își sacrificaseră sănătatea „numai și numai pentru folosul lor” (al boierilor).

Frații Macedonschi își pun starea de plâns în care se află pe „naivitatea, inconștiența și păcatele” lor. Despre boieri mai afirmă că nu i-au înșelat numai pe ei, ci și pe Dumnezeu și că îndrăznesc să ceară „cu plecăciune îndreptare din partea Luminății”⁵⁷ domnitorului care îi păcălise când era doar mare boier și care la data formulării plângerii era fost domnitor.

Dezbaterile pe acest subiect ar putea continua la nesfârșit. Noi suntem înclinați să credem că documentele/înscrisurile prezentate de Nenadovici nu sunt cele autentice. Însă această situație nu ne îndreptățește să susținem că documentele semnate de boieri nu au existat! Jalba pe care am analizat-o mai sus ne învederează că frații Macedonschi, aflați în stare de disperare, prezintă fără menajamente înșelăciunile suportate din partea boierilor tocmai fiindcă înscrisurile au existat! Autenticitatea documentelor din dosarul Nenadovici a fost/a putut fi afectată de numeroasele multiplicări în manuscris și de repetatele traduceri.

Putem glosa multe pe seama scopurilor urmărite de Nenadovici și de cei care îl dirijau din umbră. Rămânem numai la afirmația că Dimitrie și Pavel Macedonschi s-au simțit profund înșelați de către boieri și că, aflați într-o stare pecuniară precară, au apelat la această încercare de a obține banii.

Ipoteza conform căreia înscrisurile prezentate de Nenadovici, precum și acelea pe care frații Macedonschi le anexează la declarațiile lor nu sunt cele originale nu aduce după sine și acceptarea tezei că Brâncoveanu, Văcărescu, Ghica și - cu siguranță, și alții – nu au fost subiecții activi ai pregătirii revoluțiunii antifanariote. Cu toată inteligența, cu toată vitejia, cu toată influența sa în rândul pandurilor și, am putea spune, cu toată nebunia, Tudor Vladimirescu nu ar fi avut posibilitatea să înceapă doar de capul său această *delicată pornire*... Tudor era omul riscurilor majore, era adeptul principiului *totul sau nimic*, avea și curajul, vecin cu nebunia – în sens pozitiv – dar nu s-ar fi angajat într-o asemenea aventură, știind cu certitudine că toți îi sunt potrivnici.

Am formulat în expozeul nostru suficiente argumente care susțin și dovedesc implicarea totală a celor trei boieri în declanșarea revoltelor din Oltenia. Boierii s-au dezis de Tudor – o spunem iarăși și iarăși – din momentul în care și-au dat seama că nu-l pot folosi exclusiv în interesele lor. Dacă documentele și memoriile nu ne ajută să lămurim în totalitate situația, ne vin în sprijin faptele, acțiunile, inacțiunile, actele certe care au acompaniat complicatele și contradictoriile evenimente ale anului 1821.

⁵⁷ Ibidem

Dintre istoricii noștri care s-au ocupat temeinic de revoluția de la 1821 doar V. A. Urechia⁵⁸ și Nichita Adăniloiaie⁵⁹ au respins categoric existența înțelegerii dintre Tudor Vladimirescu și cei trei boieri pentru ridicarea norodului la arme.

Putem admite prin absurd că înscrisul din 15 ianuarie 1821 este o creație târzie, deși stilul greoi și încâlcit în care este conceput trădează gândirea politică a semnatarilor obișnuiți să producă documente din care fiecare să înțeleagă ce vrea sau să nu înțeleagă nimic. Acel înscris este o mostră de o astfel de gândire și de exprimare a unei asemenea gândiri politice.

Cum rămâne însă cu cuvântul dat? În popor s-a vorbit multă vreme despre strângerea de mână care semnifica un angajament cert, un jurământ nerostit, un tratat, un contract, pe care puțini indivizi nu le respectau. Ce ar fi să ne amintim de contractele vasalice ale atât de hulitului Ev Mediu? Câți îndrăzneau să le încalce prin neonorarea obligațiilor?...

Ironia istoriei sau a sorții este aceea că boierii care s-au dezis de Tudor Vladimirescu și de propriile angajamente au fost profitorii jertfei pandurului gorjean.

⁵⁸ V. A. Urechia, op. cit., pp. 16-17

⁵⁹ Nichita Adăniloiaie, *Boierii și răscoala condusă de Tudor Vladimirescu*, Societatea de Științe Istorice și Filologice din R.P.R., București, 1956, pp. 56-60